

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestäväää elinympäristöä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat vähähiilinen ja energiatehokas Suomi, luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous, hyvä ympäristön tila, monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut sekä hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin ilmastokokouksen tulosten toimeenpano, jatkotyö sekä sopimuksen voimaansaattaminen etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastopöytäkirjan puitteissa. Suomi osallistuu EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon. Tavoitteena on saavuttaa Suomen vuodelle 2020 asetetut ilmastotavoitteet etupainotteisesti. Ilmastolain toimeenpanolla ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään ilmastopolitiikan ennakoitavuutta ja päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti. Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille.

Kansallisella ilmasto- ja energiapolitiikalla on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Kaupunkiseutujen rakenteen eheytymistä edistetään yhteen sovittamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Toimeenpannaan lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa. Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan nykyisiä vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaan rakentamiseen uudis- ja korjausrakentamisessa.

Ilmastonmuutoksen torjuminen ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vihreää taloutta, erityisesti kierto- ja biotaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös vienninedistämistä.

Luonnon monimuotoisuuden, vesiensuojelun-, luonnonvarojen kestävään käytön ja luonnon virkistyskäyttämöisyyksien huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä. Pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvää tilaa vuoteen 2021 mennessä tavoitellaan toteuttamalla vesien- ja merenhoidon suunnitelmia. Tämä edellyttää erityisesti rehevöitymisen ja haitallisista aineista johtuvien riskien vähentämistä sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Ravinteiden kierrätysohjelman hankkeilla etsitään ja viedään käytäntöön parhaita ratkaisuja vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttää valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Toiminta valuma-alueilla ja merillä vaikuttaa Itämeren sekä sisä- ja pohjavesien tilaan. Meriliikenteen ja erityisesti öljykuljetusten määrän kasvu Suomenlahdella lisää alusöljy- ja kemikaaliohnettomuuksien riskiä ja torjuntavalmiuden tarvetta.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pyritään pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä muun muassa turvaamalla ekosysteemejä, lajeja ja perinnöllistä monimuotoisuutta, vähentämällä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja tukemalla luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottavaa biotaloutta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisella vastataan alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin kuten kaupungistumiseen ja ilmastonmuutokseen. Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatason korkeaksi. Keskusten asuntojen kysyntä kasvaa edelleen nopeasti myös jatkossa työpaikkojen keskittyessä voimakkaasti näille seuduille. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion sekä kasvukeskusten kaupunkien ja kuntien sopimusyhteistyöllä (MAL) lisätään asuntotonttien ja asuntojen tarjontaa. Valtion tukea suunnataan asunnottomuuden vähentämiseen ja heikoimpien ryhmien asuntotilanteen parantamiseen. Ikääntyneiden asumisolaja parannetaan ikääntyneiden asumisen kehittämissuohjelman toimenpiteillä.

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuuden tehostamista jatketaan tavoitteena ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun palvelut. Samalla edesautetaan hankkeiden ympäristöä koskevien lupa- ja arviointimenettelyjen sujuvaa etenemistä ja turvataan ympäristönsuojelun korkea taso sekä kansalaisten osallistumismahdollisuudet ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

Kansallinen kestäväen kehityksen yhteiskuntasitoumus asettaa pitkän aikavälin (2050) kestäväen kehityksen tavoitteet. Ympäristöministeriö toteuttaa yhteiskuntasitoumusta omassa toiminnassaan ja kannustaa myös eri toimijoita sitoutumaan toimeenpanoon.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- Suomen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät.
- Rakentamisen, alueidenkäytön ja liikkumisen ratkaisut tukevat vähähiilisyyttä ja energiatehokkuutta.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

- Vihreä kasvu etenee.
- Kierrätys, ml. ravinteiden kierrätys, lisääntyy.

Hyvä ympäristön tila

- Vesien tila ja ilman laatu paranee.
- Rakennetun ympäristön kehitys parantaa elinympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalveluiden toimivuus turvataan.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- Asuntorakentaminen lisääntyy alueilla, joilla kohtuuhintaisten asuntojen tarve on suurin.
- Erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asuminen paranee.
- Kaupunkiseutujen, etenkin metropolialueen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat ratkaisut tukevat ihmisten arjen sujuvuutta ja vahvistavat seutujen kilpailukykyä.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallituksen talouspoliittista strategiaa. Toiminnan vaikuttavuus ja palvelukyky pyritään säilyttämään voimavarojen vähenemisestä huolimatta.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
35.10.61	<i>Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)</i> — sopimusvaltuus	5	-
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)</i> — myöntämisvaltuus	10	10
35.10.70	<i>Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)</i> — sopimusvaltuus	11	11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2015—2017

		v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017 1000 €	%
01.	Ympäristöhallinnon toimintamenot	73 053	67 298	63 094	-4 204	-6
01.	Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 180	28 580	28 343	-237	-1
04.	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 061	30 014	26 616	-3 398	-11

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017	
				1000 €	%
(21.) Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 197	—	—	—	0
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 515	6 970	6 405	-565	-8
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 100	1 734	1 730	-4	0
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	124 523	108 773	92 083	-16 690	-15
20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	4 768	5 900	5 900	—	0
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440	2 440	2 440	—	0
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	13 760	15 825	14 725	-1 100	-7
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	34 598	37 616	29 406	-8 210	-22
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 000	3 000	—	0
61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 242	11 072	6 042	-5 030	-45
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	48 826	18 480	18 630	150	1
64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	3 000	4 500	4 500	—	0
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	1 000	—	0
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 440	1 440	1 440	—	0
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	1 450	7 500	5 000	-2 500	-33
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	5 793	25 806	30 168	4 362	17
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 943	4 956	5 318	362	7

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017 1000 €	%
02. Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio (siirtomääräraha 3 v)	—	—	4 000	4 000	0
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	0	20 000	20 000	—	0
60. Siirto valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	850	850	850	—	0
Yhteensä	203 369	201 877	185 345	-16 532	-8
Henkilöstön kokonaismäärä	899	846	839		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävästä kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä lupa- ja viranomaismenettelyjä sujuvoitetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tavoitteet ja voimavarat esitetään tässä luvussa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintatavoitteet ja voimavarat on budjetoitu lukuun 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen ja Metsähallituksen luontopalvelujen lukuun 35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitetyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- Osallistutaan energia- ja ilmastostrategian ja ilmastolain toteuttamiseen.
- Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

- Kehitetään alueen jätehuoltoa ja sitä ohjaavaa alueellista jätesuunnitelmaa. Tehostetaan toimia jätealan uudistuneen lainsäädännön toimeenpanossa ja sen tavoitteiden toteuttamisessa.
- Edistetään luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä.

Hyvä ympäristön tila

- Huolehditaan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanosta, mm. sähköisten lupa- ja valvontajärjestelmien avulla, ja tehostetaan vesilain, jätelain, kemikaalilain ja nitraattiasetuksen toimeenpanon valvontaa ja raportointia. Tuetaan aluehallintovirastoja lupa-asioiden käsittelyssä sekä osallistutaan ympäristölupamääräysten perustana olevien parhaan käyttökelpoisen tekniikan velvoitteiden valmisteluun. Huolehditaan riskinarvioinnin perusteella laadittujen valvontasuunnitelmien ja ohjelmien toteutumisesta.
- Edistetään valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostusohjelman toteutumista
- Toteutetaan vuoteen 2021 ulottuvia vesien- ja merenhoidon suunnitelmia ja toimenpideohjelmiä sekä edistetään valtion avustuksilla vesien tilaa parantavia hankkeita ja ravinteiden kierrätystä.
- Lisätään tietoa pohjavesiin kohdistuvista riskeistä ja toteutetaan pohjavesialueiden määrittystä ja luokittelua.
- Kaupunkiseutujen vaikutuksiltaan merkittävien yleis- ja asemakaavojen laatimista tuetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelun edellytyksiä ja kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa maaseuturakentamisen käytäntöjä alueiden erilaisuus huomioon ottaen.
- Alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksessa huomioidaan elinympäristön turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys sekä kulttuuri- ja viherympäristön arvot. Tällä parannetaan ihmisten hyvinvointia ja alueiden vetovoimaa. Ohjataan alueidenkäyttöä siten, että viherrakenteen ja -ympäristön laatu sekä elinympäristön viihtyisyys paranevat.
- Toteutetaan ympäristöhallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa.
- Toteutetaan kulttuuriympäristöstrategiaa ja edistetään kulttuuriympäristön hyvää hoitoa

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä edistämällä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO) ja soidensuojelua.
- Yhdenmukaistetaan ja tehostetaan toimintatapoja Natura 2000 -verkoston suojelun toimeenpanon ja turvaamistoimien osalta.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 tavoite	2017 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	7 913	5 953	3 600	3 000
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 145	1 587	1 800	2 100
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	9	10	8	14
Väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä, %	64,0	63,8 ¹⁾	63,9	63,9

¹⁾ Ennuste

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkina- ja valvontatehtävistä:

- 1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset, raskasmetallipitoisuudet ja merkinnät
- 2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan yhteisöjen asetusten edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyyden toteaminen ja rekisteröiminen
- 3) rakennustuotteet
- 4) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Motiva Services Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkina- ja valvonnasta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille tutkimustoimintaan.

Selvitysosa: Ympäristöministeriön keskeiset tavoitteet vuodelle 2017:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

— Vaikutetaan Pariisin ilmastokokouksen tulosten toimeenpanoon ja jatkotyöhön sekä sopimuksen voimaansaattamiseen. Vaikutetaan EU:ssa vuodelle 2030 asetetun vähintään 40 prosentin päästövähennystavoitteen toimeenpanoon. Valmistellaan vuoteen 2030 ulottuva keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma annettavaksi selontekona eduskunnalle.

— Parannetaan uudisrakentamisen sekä olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta samalla huolehtien rakentamisen laadusta, rakennusten kosteusturvallisuudesta ja sisäilmastosta.

— Edistetään uusiutuvan energian hyödyntämistä sekä rakennetun ympäristön vähähiilisyttä ja energiatehokkuutta alueidenkäytössä, rakentamisessa ja liikkumisessa uuden energia- ja ilmastostrategian sekä ilmastolain mukaisesti.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

- Toteutetaan aloitteita ja osallistutaan aloitteisiin, joilla edistetään vihreää taloutta.
- Vaikutetaan EU:n kiertotalous- ja jätelainsäädäntöehdotusten valmisteluun.
- Edistetään haitallisten aineiden ja kemikaalien hallintaa kestävästi kierrätystalouden turvaamiseksi.
- Valmistellaan kierrätystä edistävää sääntelyä ja ratkaisuja.
- Edistetään ravinteiden kierrätyksen uusia menetelmiä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi.
- Vaikutetaan ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen maatalous-, metsä- ja energiasektorilla sekä muussa biotaloudessa.
- Vahvistetaan arktisten alueiden ympäristökysymysten näkyvyyttä ja edistetään suojelutoimien vaikuttavuutta.

Hyvä ympäristön tila

- Ohjataan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanoa. Valmistellaan uusia ehdotuksia ympäristölupamenettelyn sujuvoittamiseksi laadittujen selvitysten perusteella.
- Sujuvoitetaan ympäristönsuojelun lupamenettelyä sähköisellä asioinnilla.
- Toteutetaan ja edistetään valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategiaa sekä sen sisältämää valtakunnallista tutkimus- ja kunnostusohjelmaa sekä pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen kokeiluhanketta.
- Valmistellaan valtakunnallista öljyntorjuntaohjelmaa.
- Valmistellaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa.
- Päivitetään kansallinen vaarallisia kemikaaleja koskeva ohjelma.
- Tehostetaan haitallisten ja vaarallisten aineiden seurantaan lisääntyneiden vaatimusten vuoksi.
- Ohjataan vesien ja merenhoidon suunnittelua ja toteutusta sekä jatketaan kansainvälistä yhteistyötä Itämeren ja vesien hyvän tilan saavuttamiseksi.
- Uudistetaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistetään sitä koskevan valtioneuvoston päätöksen toimeenpanoa.
- Edistetään merialuesuunnittelun käynnistymistä Suomen rannikkoalueella.
- Sujuvoitetaan kaavoitusta ja rakentamisen lupamenettelyä tinkimättä rakennetun ympäristön laadusta.
- Uudistetaan maankäytön ja rakentamisen ohjausta.
- Tehostetaan keinoja kulttuuriympäristöstrategian tavoitteiden toteuttamiseksi laaja-alaisesti koko yhteiskunnassa.
- Valmistellaan kuntien rakennusvalvontayksiköiden tehtäviä, määrää ja kokoa koskevaa uudistusta viranomaisohjauksen tehostamiseksi. Sähköinen asiointi sujuvoittaa rakentamisen lupamenettelyitä.
- Uudistetaan rakentamismääräyskokoelmaa. Sääntelyä puretaan kustannusten ja byrokratian keventämiseksi.
- Tehostetaan ja sujuvoitetaan ympäristöön kohdistuvia lupa- ja arviointimenettelyitä. YVA-lain toimeenpanoa edistetään erityisesti YVA-menettelyn ja hankekaavoituksen yhdistämisen osalta.
- Edistetään digitalisaatiota koko ympäristöhallinnon toimialueella.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Huolehditaan luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian kansallisesta toimeenpanosta toteuttamalla kansallista strategiaa ja toimintaohjelmaa vuonna 2016 tehtävän päivityksen mukaisesti.
- Perustetaan itsenäisyyden 100-vuotissjuhluvuoden kansallispuisto ja jatketaan luonnonsuojelualueiden perustamissäädösten valmistelua.
- Edistetään lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarviointeja ja parannetaan suojelun tasoa.
- Edistetään vapaaehtoista luonnonsuojelua. Edistetään ekosysteemipalvelujen kestäväää käyttöä kehittämällä erityisesti luonnon virkistyskäyttöä, luontomatkailua ja maisemanhoitoa.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- Kaupunkiseutujen MAL-sopimuksilla sekä suunnitteluyhteistyöllä lisätään asunto- ja tonttitarjontaa ja asuntorakentamista, parannetaan kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja taloudellisuutta sekä vähennetään liikennetarpeita. Samalla parannetaan elinympäristön laatua.
- Kytetään asuntotarjonnan lisääminen aiempaa tiiviimmin työllisyyden ja kilpailukykyyn parantamiseen sekä asumisolojen parantaminen hyvän ympäristön tuottamiin hyvinvointivaikutuksiin.
- Alueiden käytön suunnittelun ja rakentamisen kehittämisessä kiinnitetään enemmän huomiota alueiden erilaisuuteen, erilaisten asuin ympäristöjen vahvuuksiin ja maaseudun tarpeisiin.
- Huolehditaan asuntotuotantoon liittyvien valtion tukijärjestelmien ajantasaisuudesta ja toimivuudesta riittävän kohtuuvuokraisen asuntotarjonnan turvaamiseksi.
- Suunnataan asuntokantaan kohdentuvat tukitoimet siten, että ne mahdollisimman tehokkaasti edistävät ikääntyneiden ja vammaisten mahdollisuuksia asua kotonaan.
- Edistetään turvapaikan saaneiden asumista kotoutumisen tukemiseksi.
- Selvitetään ajantasaisia keinoja asuin ympäristöjen viihtyisyyden, monipuolisuuden ja luonnonläheisyyden edistämiseksi.

Tutkimus-, ennakointi-, arviointi ja selvitystoiminta (TEAS)

Tuotetaan hallinnolle tietoa, joka palvelee toiminnan ennakointia, ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön valmistelua, kehittämistä ja toimeenpanoa, kansainvälistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa ja päätösten vaikutusten arviointia.

Vuoden 2017 kohteita ovat uudistetun ympäristönsuojelulain toimeenpano, kustannustehokas ja kestävä ilmestopolitiikka, kiertotalous, luonnonvarojen kestävä käyttö ja materiaalitehokkuuden edistäminen, vesien- ja merenhoitosuunnitelmien, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käyttö toimintaohjelman ja METSO-ohjelman toimeenpano, maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin jatkotoimenpiteet, rakennetun ympäristön laatu ja kestävyys (mm. ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma, rakennusten energiatehokkuus ja puukerrostalojen rakentamisen edistäminen), kaupunkiseutujen yhdyskunta- ja palvelurakenne, maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittaminen kaupunkiseuduilla ml. metropolipolitiikka, asuntopolitiikka, kulttuuriympäristö, suunnitelmallinen kiinteistönpito ja korjausrakentaminen sekä kokonais- ja kohdealuearkkitehtuuryö.

Markkina- ja valvontatehtävät

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) hoitaa ympäristöministeriön toimeksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvoston asetuksen (520/2014) markkina- ja valvontaa sekä ja pakkausten

perusvaatimuksia, raskasmetallipitoisuuksia ja merkintöjä koskevien tuotevaatimusten valvontaa pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (518/2014) mukaisesti.

Tukes hoitaa myös otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009 ja fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 517/2014 edellyttämät pätevyystodistukset ja niiden rekisteröinnin valtioneuvoston asetuksen (452/2009) mukaisesti. Pätevyystodistusten käsittelytuotot tuloutetaan momentille 12.35.99.

EU:n rakennustuoteasetukseen (EU) N:o 305/2011 perustuvaa rakennustuotteiden markkinavalvontaa hoitaa Tukes maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 181 §:n nojalla. CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvontaa koskevat velvoitteet on säädetty rakennustuoteasetuksessa. Tukes hoitaa maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n nojalla myös eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain (954/2012) mukaisen markkinavalvonnan. Energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja Eco-design-direktiivin (2009/125/EY) täytäntöönpanosäädösten asianmukaisen soveltamisen markkinavalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008), jonka mukaisesti Tukes vastaa markkinavalvonnasta.

EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (66/2010/EY) 4 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on laissa EU-ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä (86/2011) nimetty Motiva Services Oy, jolle korvataan ympäristömerkkiin liittyvistä tehtävistä aiheutuvia menoja.

Työajan jakautuminen tehtäväalueille (htv)

Tehtäväalue	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Ympäristönsuojelu	54	51	51
Luontoympäristö	52	51	48
Rakennettu ympäristö	83	77	78
Tieto ja viestintä	12	13	13
Hallinto ja kansainväliset asiat	53	49	47
Kansliapäällikkö ja alaiset	5	5	5
Yhteensä	259	246	242

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	29 945	29 380	29 143
Bruttotulot	900	800	800
Nettomenot	29 046	28 580	28 343
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 054		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 379		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukesin markkinavalvontatehtävät (siirto momentilta 31.01.01)	50
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-4
Palkkaliukumasäästö	-82
Palkkausten tarkistukset	85
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-168
Toimintameno säästö (HO 2015)	21
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-183
Tasomuutos	51
Yhteensä	-237

2017 talousarvio	28 343 000
2016 II lisätalousarvio	-183 000
2016 talousarvio	28 580 000
2015 tilinpäätös	31 179 999

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 616 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) kehittää ratkaisuja kestävän kehityksen edistämiseksi erityisesti valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi SYKE tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. SYKE huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. SYKEN toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan noin 1 700 000 euroa. SYKEN toimintameno määrärahaa arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin noin 22 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta noin 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Tutkimuslaitosuudistukseen sopeutuminen vaikuttaa tehtävien hoitamiseen käytettäviin voimavaroihin vuosina 2015—2018. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminta vaikuttaa yhteiskunnan kehityksen kestävyys tuottamalla ja välittämällä uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja. Tiedon keskeisiä käyttäjiä ovat valtioneuvosto, aluehallinto, kunnat, maakuntien liitot, liike-elämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

— Biotalouden ja kiertotalouden kasvu ja uudet ratkaisut ovat kestäviä ilmastonmuutoksen hillinnän, vesi- ja muiden luonnonvarojen käytön, vesistöjen ja Itämeren kuormittumisen sekä ekosysteemien turvaamisen kannalta. Elinympäristöt ovat monimuotoisia, terveellisiä sekä hyvinvointia edistäviä ja niiden vaikutukset terveyteen tiedostetaan. Ympäristöä koskevaa tietoa tuotetaan, jaetaan ja käytetään tehokkaasti, digitalisaation myötä kansalaisten osallistumisen edellytykset elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon paranevat ja ympäristötiedon tuottamiseen, jalostamiseen ja jakeluun kehittyä uutta yritystoimintaa.

— Ympäristösääntelyn ongelmakohdat on tunnistettu ja ne on ratkaistu kokeilemalla uusia toimintamalleja ja käyttämällä hyväksi osallistavaa sääntelyn kehittämistä sekä sääntelyn ja kokeilujen johdonmukaista arviointia. Eri toimijoiden yhteistyöhön perustuvat kokeilut tuottavat innovaatioita ja ratkaisumalleja, joiden avulla suomalaisen yhteiskunnan ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä voidaan vahvistaa ja joita voidaan hyödyntää myös kansainvälisesti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

- SYKE lisää edelleen ammatillisten ja tieteellisten julkaisuiden määrää suhteutettuna työpanoksen määrään
- SYKE lisää sähköisten tiedonvälityskanavien käyttöä ympäristöä koskevan tiedon jakamisessa
- SYKE huolehtii sekä julkisoikeudellisen että liiketaloudellisen toimintansa kustannusvastaavuudesta
- SYKE huolehtii palvelukyvystään erityisesti tulosohjaavien ministeriöiden sekä aluehallinnon kannalta tarkasteltuna
- SYKE huolehtii toimintaansa koskevan viestinnän laadusta median kannalta tarkasteltuna

SYKE keskittyy toiminnassaan:

- ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, erityisesti näihin liittyviin ohjauksjärjestelmiin ja –keinoihin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin ja seurantaan.
- vesistöjen, pohjavesien ja Itämeren suojelun, hoidon ja kestävä käytön edistämiseen sekä Itämereen ja vesiin kohdistuvien paineiden vaikutuksiin ja tilan seurantaan.
- Itämereen ja vesistöihin liittyvien ohjauksjärjestelmien ja -keinojen kehittämiseen sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan.
- kiertotalouden ja biotalouden edistämiseen ja materiaalien ja energian käytön tehokkuuden lisäämiseen.
- luonnonvarojen kestävä käytön ja vaikutusten arvioinnin edistämiseen sekä uudentyypisten riskien tunnistamiseen ja ratkaisujen löytämiseen.
- luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaan ja turvaamiseen, luonnon kestävä käytön ja ekosysteemien toimintaan perustuvien palveluiden ylläpidon edistämiseen ja ratkaisuihin sekä luonnonvarapalveluihin perustuvan liiketoiminnan edistämiseen.
- maankäyttöä, rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä koskevan tiedon tuottamiseen ja jakamiseen sekä käyttötärpeiden yhteensovittamista tukevien ohjaukskeinojen kehittämiseen.

SYKE ottaa tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan huomioon myös merkitykseltään kasvavat ympäristökysymykset, kuten:

- globaalien ympäristömuutosten voimakkaampi heijastuminen Suomeen
- ympäristöä koskevan hallinnan muutokset
- ikääntymisen ja väestörakenteen muutoksen vaikutukset palvelurakenteisiin, asumiseen ja liikkumiseen.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 4,9 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan lähes puolet. Muulta valtionhallinnolta arvioidaan saatavan rahoitusta 14,5 milj. euroa. Talousarvion ulkopuolinen rahoitus arvioidaan 7,6 milj. euroksi, josta EU:n osuus on noin 4 milj. euroa. Entistä voimakkaampi kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa SYKE:n kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Tuottavuus

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä, toimintaprosesseja ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja kansallisesti ja kansainvälisesti. Tuottavuutta nostetaan myös tukitoiminnoissa. Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuurilinjausten mukaisesti.

Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seuranta- ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Tuottavuutta parannetaan monipuolistamalla tutkimusyhteistyön toimintamalleja yhdessä valtion tutkimuslaitosten, yliopistojen ja yritysten kanssa sekä kehittämällä yhdessä seurantamenetelmiä ja hyödyntämällä seurannassa uusia yhteistyömalleja sekä lisäämällä edelleen toimitila-, laboratorio- ja tutkimusinfrastruktuuria. Tuottavuusparannuksia tehdään erityisesti Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) kautta.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötövuosien ja kustannusten arvioitu jakautuminen tehtäväalueittain vuosina 2015—2017¹

Tehtäväalue	2015		2016		2017	
	toteutuma kustannukset milj. €	htv	arvio kustannukset milj. €	htv	tavoite kustannukset milj. €	htv
Tutkimus ja kehittäminen	27,1	298	25,1	281	26,1	275
Asiantuntijatuki	20,5	204	20,0	195	19,5	188
Viranomaistoiminta	2,1	22	2,1	21	2,0	21
Ympäristötiedon tuottaminen	7,8	62	7,2	58	6,2	55
Yhteensä	57,6	586	54,5	555	53,8	540
Toimintamenorahoitukseen perustuvan henkilötöyön määrä		299		278		270

¹⁾ Kustannuksissa on huomioitu toimintamomentin käyttö sekä muiden momenttien käyttöoikeutena myönnetty rahoitus; ei kuitenkaan momenttien 35.10.20 ja 35.10.70 käyttö.

SYKEN kokonaishenkilötyövuosien arvioidaan olevan noin 540. Toimintamomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 310 henkilötyövuotta. Henkilöstön määrässä on otettu huomioon TULA-vähennykset. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon tuottavuushankkeiden vaikutukset. Tutkimus- ja asiantuntijatehtävien alueellistamista SYKEN alueellisiin toimipaikkoihin jatketaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	55 572	54 014	53 616
Bruttotulot	26 266	24 000	24 000
Nettomenot	29 305	30 014	26 616
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 111		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 867		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	9 305	11 500	11 000
— EU:lta saatava rahoitus	2 122	4 500	3 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	1 808	2 500	2 000
Tuotot yhteensä	13 235	18 500	16 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	23 773	35 000	28 070
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-10 538	-16 500	-12 070
Omarahoitusosuus, %	44	47	43

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rakenteelliset muutokset (HO 2015)	-800
Ympäristötiedon kehittämishanke Envibase (v. 2017 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-630
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-12
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-6
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	2
Palkkaliukumasäästö	-118

Palkkausten tarkistukset	92
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-933
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-134
Toimintameno säästö (HO 2015)	-335
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-201
Tasomuutos	-323
Yhteensä	-3 398

2017 talousarvio	26 616 000
2016 II lisätalousarvio	-199 000
2016 talousarvio	30 014 000
2015 tilinpäätös	32 061 000

(21.) Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

2015 tilinpäätös	1 197 000
------------------	-----------

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 405 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori-siirrot (siirto momentille 28.01.29)	32
Tasomuutos	-597
Yhteensä	-565

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	6 405 000
2016 talousarvio	6 970 000
2015 tilinpäätös	6 514 932

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisesti avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin

4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen

5) kestäväää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-4
Yhteensä	-4

2017 talousarvio	1 730 000
2016 talousarvio	1 734 000
2015 tilinpäätös	2 100 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin ilmastokokouksen tulosten toimeenpanoon ja jatkotyöhön sekä sopimuksen voimaansaattamiseen. Osallistutaan EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon tavoitteena mm. EU:n päästökauppajärjestelmän toimivuus sekä riittävä kustannustehokkuus ja joustavuus päästökaupan ulkopuolisen sektorin taakanjaossa. Tavoitteena on saavuttaa etupainotteisesti Suomen vuoden 2020 ilmastotavoitteet.

Lisätään ilmastopolitiikan pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta sekä toimien kustannustehokkuutta saattamalla päätökseen vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmistelu.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla, mukaan lukien kunnissa ja alueilla, sekä kuluttajavalinnoissa.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Tavoitteena on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasviuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja.

Ohjauskeinoilla ja kokeiluilla edistetään vihreää kierto- ja biotaloutta ja siihen liittyvää luonnonvarojen kestävästä käytöstä mm toiminnan sijoittumisen ohjauksella. Innovatiivisten ja kestävien julkisten hankintojen avulla parannetaan ympäristöä, julkisen sektorin resurssitehokkuutta sekä kehitetään suomalaista cleantech-liiketoimintaa. Kehitetään tapoja vähentää jätteen syntyä koko tuotanto- ja kulutusketjun aikana. Uudistetaan valtakunnallinen jättesuunnitelma. Vaikutetaan ja osallistutaan aktiivisesti EU:n kiertotalouspaketin valmisteluun.

Kierrätetään ravinteita tehokkaasti ravinnepäästöjen vähentämiseksi, fosforivarojen säästämiseksi sekä vesien hyvän tilan edistämiseksi. Tehostetaan lannan ja muiden biomassojen ravinteiden hyödyntämistä sekä edistetään ravinteiden talteenottoa. Ehkäistään ruokahävikkiä ja ruokajätteen määrää.

Hyvä ympäristön tila

Tavoitteena on erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää vesiin kohdistuvia paineita, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta, pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita.

Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat sekä kansainväliset sitoumukset. Yhteistyötä jatketaan muiden Itämeren valtioiden kanssa Itämeren suojelukomission (HELCOM) toimenpideohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi. Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointien tiedot tukevat Itämeren suojelutoimia sekä sen luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Öljy- ja kemikaalivahinkoja ehkäistään ja rajoitetaan turvaamalla riittävä torjuntavalmius. Öljyjättemaksuilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Pilaantuneiden maa-alueiden riskikohteiden tutkimista ja kunnostamista edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan uudistuvan valtion jätehuoltojärjestelmän sekä öljysuojarahaston JASKA-hankkeen kautta. Hallituksen kärkihankkeiden toimenpiteisiin kuuluvan pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen kokeiluhankkeen avulla vauhditetaan kunnostusteknologiaosaamista ja -vientiä.

Jatketaan merkittäviä ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskejä aiheuttavaan yritystoimintaan liittyvien toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Kansallisen ilmansuojeluohjelman valmistelua jatketaan ja pannaan toimeen EU:n päätökattodirektiivi ja sen Suomessa asettamat päästövähennysvelvoitteet. Valmistellaan pieniä ja keskisuuria energiantuotantolaitoksia koskevan direktiivin täytäntöönpanon vaatimat säädökset.

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuutta tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian mukaisen toimintaohjelman toteutusta jatketaan. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä. Soidensuojelussa edetään vapaaehtoiselta pohjalta. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta jatketaan yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Luonnonsuojelualueilla jatketaan metsien ja soiden ennallistamista, perinnebiotooppien, lehtojen ja lintuvesien kunnostusta ja hoitoa sekä luontotyyppien inventointia ja lajistokartoituksia. Suojelualueverkoston toimivuuden ja edustavuuden kokonaistarkastelu aloitetaan esiselvityksen perusteella. Luontotyyppien ja lajien uhanalaisuusarviointeja jatketaan. Luonnonsuojelulain maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmaa toteutetaan. Kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä turvataan ja eliötyöryhmyötä jatketaan.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin
- 2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä, koulutus- ja kehittämistoiminnasta ja oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljyntorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin
- 3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesierrojen jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta
- 4) tarvittaessa enintään viittä (5) henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohtien 1 ja 2 mukaisiin tehtäviin.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Selvitysosa: Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesierrojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

Korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta tuloutetaan momentille 12.35.10.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

2017 talousarvio	5 900 000
2016 II lisätalousarvio	520 000
2016 talousarvio	5 900 000
2015 tilinpäätös	4 767 595

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon
- 2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSÖ) tukeviin toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti viestintää, inventointeja, yhteistyötä, kohdentamista ja seurantaa
- 3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon, sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen
- 4) luonnonsuojelusuunnitteluun, maa-aineslain soveltamiseen sekä pohjavesien suojeluun liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen
- 5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää käyttötarkoituuskohdassa 3 myös avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSÖ). Luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien inventointeja jatketaan. Valmistellaan ja toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisia uhanalaisten lajien suojeluohjelmia, hoidetaan uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja ja seurataan uhanalaisuuden muutoksia. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnebiotoopeilla. Näiden suunnitelmien ja toimenpiteiden kohdentamisen tueksi käynnistetään valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

2017 talousarvio	2 440 000
2016 II lisätalousarvio	—
2016 talousarvio	2 440 000
2015 tilinpäätös	2 440 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 725 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren ja vesiensuojelua ohjaavien vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimeenpanon edistämiseen sekä ympäristön tilanarvioinnin kehittämiseen
- 2) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön suunnittelun edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi
- 4) pilaantuneeksi epäiltyjen maa-alueiden kartoittamiseen sekä niihin liittyvän tiedon kokoamiseen ja tallentamiseen, ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja -hallintatoiminnan kehittämiseen sekä seurantaan
- 5) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalveluiden ja muiden ostopalvelujen hankintaan
- 6) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen
- 7) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin, ilmastopolitiikan kehittämiseen
- 8) bio- ja kiertotaloutta edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 76 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 15 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 6 ja 23 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohtien 1, 2, 3, 7 ja 8 tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös avustuksiin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin edellä tarkoitettujen käyttötarkoitusten edistämiseksi.

Määrärahaa saa käyttää myös kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmistelusta, ravinteiden kierrätyksen lisäämisestä sekä Itämeren ja vesien suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	6 490 000
Ympäristötehtävien ostopalveluiden hankinta	4 225 000
Ympäristön kunnostamisen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 350 000
Materiaalin ja jätteiden kierrätyksen edistäminen	200 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	2 000 000
Ilmastopaneeli ja ilmastohankkeet	460 000
Yhteensä	14 725 000

Määrärahasta käytetään 6 490 000 euroa Itämeren suojelun edistämiseen ja sen vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeiden alueiden kartoitukseen (VELMU-ohjelma). Määrärahaa käytetään hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin kuuluvaan ravinteiden kierrätysohjelman toteuttamiseen Itämeren ja vesistöjen ravinnekuormituksen vähentämiseksi, jota kohdennetaan erityisesti Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueille suunnattaviin kehittämishankkeisiin. Määrärahaa käytetään myös hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin kuuluvaan vesien- ja merenhoidon edistämiseen sekä pohjavesien suojelun suunnittelun ja ympäristön tilanarvioinnin kehittämiseen.

Määrärahasta käytetään edelleen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien ostopalveluiden hankintaan 4 225 000 euroa.

Määrärahasta käytetään 1 350 000 euroa maaperänsuojeluun ja pilaantuneisiin alueisiin liittyvän tutkimus- ja kunnostamistoiminnan ja seurannan kehittämiseen sekä pilaantuneiksi epäiltyjen maa-alueiden kartoittamiseen ja niihin liittyvän tiedon kokoamiseen maaperän tilan tietojärjestelmään.

Määrärahaa käytetään myös hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin kuuluvan materiaalien ja jätteiden kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmisteluun. Määrärahaa käytetään erityisesti selvitykseen orgaanisen jätteen kaatopaikkakiellon vaikutuksista ja lisäsääntelyn tarpeesta sekä kierto- ja jakamistaloutta edistävien ratkaisujen kokeilemiseen ja kehittämiseen.

Määrärahaa käytetään myös, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin sekä ilmastopaneelin toimintaan. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Kierrätystä edistävä sääntely ja ratkaisut	-600
Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Ravinteiden kierrätys ja Itämeren ja vesien suojeleminen	-500
Yhteensä	-1 100

2017 talousarvio	14 725 000
2016 talousarvio	15 825 000
2015 tilinpäätös	13 760 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 29 406 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien arvokkaiden kulttuurikohteiden hoidon ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin

2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla niiden suojelutarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 10 000 euroa ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallispuiston perustamisesta Suomen 100-vuotisjuhlavuonna 2017 aiheutuvien menojen maksamiseen.

Toiminnan tavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee.
- Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston tila paranee.
- Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvot säilyvät ja tila paranee.
- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 tavoite
Natura-alueiden NATA-arviointien kattavuus (% MH:n vastuulla olevista)	-	18	45	73
Ennallistaminen ja hoito (ha)	6 250	5 670	5 620	5 530
Lajiesiintymätarkistukset (kpl)	3 569	2 755	3 300	3 450
Käyntimäärät: kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, luontokeskukset, historiakohteet	-	5 297 000	5 280 000	5 300 000
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa-asiakkaiden asiakastytyvyisyys (1—5 arviointiasteikko)	4,04	4,09	4,04	4,04

Metsähallitus

— toteuttaa Natura 2000- ja muilla suojelualueilla hoito-, ennallistamis- ja muita suojelutoimia tavoitteena alueiden tilan ja kytkeytyneisyyden sekä ekosysteemipalveluiden toiminnan parantaminen. Metsähallitus myös seuraa tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä vastaa koko suojelualueverkon tilan seurannasta

- parantaa uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien ja luontotyyppeiden sekä lintudirektiivin lajien suojelutasoa täydentämällä niitä koskevaa tietopohjaa ja kohdentamalla sen perusteella suojelutoimet mahdollisimman tehokkaasti
- luo edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä sekä seuraa näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä
- viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistäen luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia
- osallistuu merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon ja kehittää sisävesien monimuotoisuuden suojelua
- vastaa luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmien kehittämisestä ja teknisestä ylläpidosta
- ylläpitää ja hoitaa julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta valtion kiinteistöstrategian periaatteiden mukaisesti
- jatkaa luonnonsuojelualueiden kiinteistönmuodostamista ja hoidon ja käytön suunnittelua koskevaa kolmevuotista projektia.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 4 900 000 euroa, josta noin 200 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituloja.

Muut tunnusluvut

	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 esitys
Kansallispuistojen hoito (kpl)	37	39	39	40
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	665	662	730	1 100
Kansallispuistojen hoito (ha)	984 000	989 000	989 000	1 000 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	763 000	764 000	990 000	1 150 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	1 002 000	1 016 000	800 000	650 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 489 000	1 489 000	1 489 000	1 489 000
Eryteisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	4 211	5 154	5 154	5 154
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	18 160	22 567	22 567	22 567/30 000
Muinaisjäännösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	2 273	2 178	2 178	2 178
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	334	343	343	343
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	30	28	28	28

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentilta 30.63.50 tehty 240 000 euron siirto Hossan retkeilyalueen ylläpitoa vastaavien kustannusten maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hossan kansallispuiston perustaminen (siirto momentilta 30.64.50)	240
Kertaluonteisen siirron poisto	-8 000
Paikkatietojärjestelmien ylläpito ja jatkokehittäminen	-150

Tasomuutos	-300
Yhteensä	-8 210

2017 talousarvio	29 406 000
2016 I lisätalousarvio	2 000 000
2016 talousarvio	37 616 000
2015 tilinpäätös	34 598 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvauserusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2017 talousarvio	3 000 000
2016 talousarvio	3 000 000
2015 tilinpäätös	3 000 000

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 042 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) nojalla vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen avustamiseen
- 2) haja-asutuksen jätevesineuvontaan viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla valtioneuvoston asetuksen 209/2011 toimeenpanemiseksi.
- 3) jätelain (1072/1993) 35 §:ssä (646/2011) ja jäteasetuksen (1390/1993) 4 luvussa tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden koordinoinnista ja pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamishankkeiden valmistelusta, toteuttamisesta ja seurannasta sekä pilaantuneiden maa-alueiden kunnostusavustusten myöntämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeista aiheutuvien enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Momentin määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määrärahaa saa käyttää myös ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömiin toimiin.

Määrärahaa saa käyttää myös pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen ja maa-aineskierrätyksen kokeiluohjelmasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -kärkihankkeen toimenpiteestä Lisätään puun tarjontaa ja monipuolista käyttöä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö

	Myönnetään €
Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen sekä haja-asutuksen jätevesineuvonta	3 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	2 521 000
Yhteensä	6 042 000

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen, pohjavesien tilan parantamiseen sekä haja-asutuksen jätevesineuvontaan vesien hyvän tilan turvaamiseksi sekä 2 000 000 euroa hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin kuuluviin laaja-alaisiin vesien- ja merenhoidon hankkeisiin. Erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen sektorin kumppanuuksia vahvistetaan yksityisen sektorin ja vapaaehtoisjärjestöjen kesken. Samalla tuetaan vesiteknologian vientimahdollisuuksia ja yritysten kilpailukykyä lisäämällä suomalaista vesiosaamista, uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyviä käytäntöjä.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa valtion jätehuoltotöiden koordinoinnista sekä valtion jätehuoltotöinä toteutettavien pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostushankkeiden teettämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveystarkkailun kannalta merkittävässä kohteissa, jotka ELY-keskukset ovat priorisoineet ja joiden toteuttamisesta vastaa Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Määrärahaa voidaan käyttää myös ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömien toimien rahoittamiseen tilanteissa, joissa valtio joutuu toiminnanharjoittajan maksukyvyttömyyden tai muun vastaavan syyn takia toissijaisesti osallistumaan esim. vaarallisten jätteiden tai kemikaalien poistamiseen kiinteistöltä.

Määrärahasta käytetään 1 000 000 euroa hallituksen kärkihankkeen toimenpiteenä toteutettavan kansallisen pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen ja maa-aineskierrätyksen kokeiluohjelman toteuttamiseen kriittisimpien riskialueiden tutkimiseksi, vedenoton kannalta tärkeiden pohjavesialueiden suojelemiseksi, maa-ainesten hyötykäytön lisäämiseksi ja kotimaisten puhtaiden teknologioiden kehityksen (kestävät kunnostusmenetelmät) vauhdittamiseksi.

Momentin määrärahalta edistettäviä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostusohjelma	-300
Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Puhdistamolietteen prosessointi	-2 100
Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Ravinteiden kierrätys ja Itämeren ja vesien suojeleminen	500
Tasomuutos	-3 130
Yhteensä	-5 030

2017 talousarvio	6 042 000
2016 II lisätalousarvio	—
2016 talousarvio	11 072 000
2015 tilinpäätös	10 242 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 120 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen

9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista

10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua

11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2017 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2017 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä toimeenpannaan pääasiassa valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2015 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 407 000 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 182 000 hehtaaria.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti 8 000 000 euroa. Virkistysalueiden hankinnan tukemiseen varataan 100 000 euroa. Määrärahasta 1 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	2019	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Vuoden 2016 sitoumukset	-	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	-	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Paikkatietojärjestelmien ylläpito ja jatkokehittäminen	150
Yhteensä	150

2017 talousarvio	18 630 000
2016 talousarvio	18 480 000

2015 tilinpäätös

48 825 808

64. EU:n ympäristörahas-ton osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahas-tosta rahoituskauden 2007—2013 ja uuden kauden 2014—2020 osarahoitettavien hankkeiden sekä muiden pilottihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 60 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen projektitehtäviin.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtionhallinnon organisaatioiden toteuttamiin LIFE+-ohjelman 2007—2013 ja 2014—2020 ohjelmakauden hankkeiden EU-osarahoitukseen.

EU:n suorittama valtion rahoitusosuus LIFE-hankkeisiin ja pilottihankkeisiin tuloutetaan momentille 12.35.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	4 500 000
2016 talousarvio	4 500 000
2015 tilinpäätös	3 000 000

65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2017 talousarvio	1 000 000
2016 talousarvio	1 000 000
2015 tilinpäätös	1 000 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	370 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	445 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	410 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	150 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	2 000
Muut maksut ulkomaille	63 000
Yhteensä	1 440 000

2017 talousarvio	1 440 000
2016 talousarvio	1 440 000
2015 tilinpäätös	1 440 000

70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen sekä jääolosuhteissa toimivan öljyntorjuntalaitteiston ja muun avomeriöljyntorjuntakaluston hankinnoista aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Mikäli vuodelle 2015 myönnettyä merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen liittyvää valtuutta solmia sopimuksia ja antaa sitoumuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä v. 2017.

Selvitysosa: Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnittelu tehtiin 2015—2016, ja peruskorjaus toteutetaan vuosina 2016—2018. Peruskorjauksen kokonaiskustannusarvio on 11 600 000 euroa. Korjaus- ja muutostöissä pyritään käyttökustannuksien pienentämiseen. Peruskorjauksessa huomioidaan myös aluksella työskentelevien tutkijoiden työturvallisuuden sekä itse tutkimustyön laadun varmistaminen. Määrärahaa voi käyttää myös korvaavan aluksen vuokraukseen, mikäli se mahdollistaa peruskorjauksen kokonaistaloudellisesti edullisemmän toteutuksen.

Korvauksia jääolosuhteiden öljyntorjuntalaitteiden ja puuttuvan avomeritorjuntakaluston hankinnasta sekä muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta

aiheutuneista menoista arvioidaan saatavan öljysuojarahastosta 1 500 000 euroa. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Vuoden 2015 sitoumukset	4 000	4 000	3 000	11 000
Yhteensä	4 000	4 000	3 000	11 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Öljyntorjuntalaitteiston ja avomeriöljyntorjuntakaluston hankinta	-2 500
Yhteensä	-2 500

2017 talousarvio	5 000 000
2016 talousarvio	7 500 000
2015 tilinpäätös	1 450 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Edistetään kaupunkiseutujen eheää ja vähähiiliseen liikkumiseen kannustavaa yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle täydennysrakentamiselle. Asuin- ja työpaikka-alueiden elinympäristön laatua edistävällä täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja muiden palvelujen järjestämistä. Kirkonkylien, kylien ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden niiden ominaispiirteet, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiantuotantoon.

Tuulivoimarakentamisen laadukasta kaavoitusta kehitetään edelleen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kulttuuriympäristön suunnitelmallisen hoidon ja käytön mahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa tunnistetaan ja tuetaan tähän liittyviä toimenpiteitä.

Toimeenpannaan lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa. Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan nykyisiä vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaan rakentamiseen uudis- ja korjausrakentamisessa. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) ja energiatehokkuusdirektiivin (EED) uudistamistyö on käynnissä. Uusien rakennustuoteryhmien energiamerkintää ja energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun vaatimuksien toimeenpanosta ja ohjauksesta huolehditaan.

Edistetään puurakentamista osana hallituksen Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -kärkihanketta. Rakentamista koskevien teknisten vaatimusten uudistustyön yhteydessä puretaan rakentamista koskevia rakentamismääräyksiä, jotka estävät puun käyttöä.

Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä tehostamalla kiinteistönpidon välineistön käyttöä, hyödyntämällä verkkoviestintää sekä vahvistamalla korjausneuvontaverkkoa. Jatketaan rakentamismääräysten uusimista ottaen huomioon myös EU-säädökset. Energiatohokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista ja myös kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan erityisvaatimuksien huomioon ottamista.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa. Laaditaan tiekartta rakennusmateriaalien ja -tuotteiden ympäristövaikutusten huomioimiseksi rakentamisen ohjauksessa. Jatketaan toimia rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistason nostamiseksi sekä siihen liittyvän liiketoiminnan lisäämiseksi.

Hyvä ympäristön tila

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisella vastataan alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin kuten kaupungistumiseen ja ilmastonmuutokseen. Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen.

Maakuntakaavoituksessa painotetaan uudistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä ja sitä tukevaa maakuntien liittojen ja eri viranomaistahojen vuorovaikutteista yhteistyötä kaavaprosesseissa. Valmistaudutaan kehittämään alueiden käytön suunnittelujärjestelmää kytkemällä siihen liittyvä työ aluehallintouudistuksen etenemiseen ja prosessien digitalisointiin.

Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnustetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä ja rakentamisessa huomioidaan tunnustetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Tuetaan taantuvien alueiden elinvoimaisuutta muun muassa edistämällä vajaakäytössä olevien tilojen ja kulttuuriympäristöjen käyttöä.

Melulle altistuneiden määrää arvioidaan ympäristömeludirektiivin melukartoitusten ja valtioneuvoston meluntorjunnasta tekemän periaatepäätökseen perusteella ja kehitetään mahdollisimman kustannustehokkaita meluntorjuntaratkaisuja.

Merialuesuunnittelulla vaikutetaan merialueen taloudellisen kasvun kestävyteen ja meriympäristön suojeluun. EU:n merialuedirektiivin edellyttämä merialuesuunnittelu on pantu täytäntöön maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella, jonka mukaan maakuntien liitot huolehtivat merialuesuunnittelun käynnistämisestä.

Toteutetaan eduskunnan kirjelmän ”Rakennusten kosteus- ja homeongelmat, EK 5/2013 vp” edellyttämiä toimenpiteitä rakennusten kosteus- ja homeongelmien poistamiseksi.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viherrakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto on kaikenikäisten saavutettavissa.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

Talouden yleinen epävarmuus ja heikko talouskehitys ovat jatkuneet jo pitkään. Tuoreimpien ennusteiden mukaan talouskasvu olisi käynnistymässä, mutta olisi tasoltaan vain noin yhden prosentin suuruusluokkaa. Rakentamisen osalta tilanne ja näkymät ovat yleistä taloustilannetta selvästi paremmat. Vuonna 2015 uusia asuntoaloituksia arvioidaan olleen noin 30 000 ja vuonna 2016 asuntorakentamisen arvioidaan edelleen lisääntyvän, samoin kuin rakentamisen ylipäättään. Korkeaa asuntorakentamisen tasoa on ylläpitänyt etenkin vuokra-asuntojen rakentaminen. Myös valtion tukemalla asuntotuotannolla on ollut merkittävä rooli asuntorakentamisessa. Sen sijaan omakotitalojen rakentaminen on laskenut voimakkaasti. Omistusasuntojen kysynnän elpymisestä on olemassa merkkejä ja matala korkotason jatkuminen sekä talouskasvun piristyminen vahvistaisivat edelleen omistusasuntojen kysyntää. Asuntorakentaminen on keskittynyt aiempaa voimakkaammin kasvukeskuksiin, etenkin pääkaupunkiseudulle.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on vahvistaa talouden kasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, vastata asuntojen kysyntään, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä valinnanvapautta sekä vastata asuntotarpeen rakenteen muutokseen.

Toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvuseutujen hallitun yhdyskuntarakenteen syntymistä ja luovat edellytyksiä seutujen yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle ja erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään nähden riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien kasvukeskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukyvyn parantumisessa. Väestöltään vähenevillä alueilla etsitään ratkaisuja väestön vähenemisestä aiheutuvien tyhjiä asuntojen ongelmaan.

Kaupunkiseutujen eheytyminen vähentää autoilun tarvetta, lisää arjen sujuvuutta ja parantaa palvelujen edellytyksiä ja saavutettavuutta. Alueita kehitetään kokonaisvaltaisesti siten, että maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmat sekä toteutus sovitetaan yhteen yli kuntarajojen. Kuntien välinen yhteistyö edistää selviytymistä kiristyvän kuntatalouden haasteista.

Kaupungistumisen jatkuessa uusia asuntoja tarvitaan erityisesti isoilla kasvuseuduilla, erityisesti Helsingin seudulla. Varsinkin kohtuuhintaisia asumisratkaisuja tarvitaan pääkaupunkiseudulla, jossa asuntomarkkinatilanne on koko maassa selvästi haastavin. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, palvelusektorin kasvava työvoimatarve ja lisääntynyt maahanmuutto nostavat asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa myös jatkossa.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset voivat toteutua.

Suurimpien kaupunkiseutujen (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu) maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevalla sopimusmenettelyllä (MAL) tiivistetään sekä kuntien keskinäistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä seudullisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ympäristöministeriö koordinoi metropolipolitiikkaa, jolla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä. Tuetaan MAL- ja kasvusopimusten toteuttamista ja tehdään valmistelutyötä erityisesti segregaatio- ja maahanmuuttokysymyksiin liittyen, ottaen huomioon sote- ja aluehallintouudistuksen linjaukset.

Ikääntyneen väestön asuinoloja edistetään edelleen käynnissä olevan kehittämissuunnitelman puitteissa. Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien väestöryhmien asuntojen määrää kasvatetaan mm. muistisairaiden vanhusten määrän nousun ja laitospaikkojen vähentämistavoitteen vuoksi. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Asunnottomuustyötä jatketaan. Sen keskiössä ovat hajautettuihin asumisratkaisuihin sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen panostaminen. Asunnottomuus-ohjelman (AUNE 2016—2019) päämääränä on liittää asumissosiaalinen työ tiiviimmin osaksi syrjäytymisen torjuntaa ja sosiaalisen vahvistamisen politiikkaa. Asumisneuvontaa kehitetään. Asumisen tukitoimissa korostuu monialainen liikkuva, kotiin vietävä tuki. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan tavoitteena vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrää. Myös mielenterveyskuntoutujien asumista kehitetään.

Valtion tuotantotuen perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääasiallisesti suurille kaupunkiseuduille, etenkin Helsingin seudulle, joilla tarve kohtuuhintaisista asumisratkaisusta on suurin. Helsingin seudun asuntotuotannossa valtion tukemaa normaalia vuokra-asuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin. Asumisoikeusjärjestelmää uudistetaan itsenäisenä hallintamuotona rahoituksen, asukasvalinnan ja hakuprosessin osalta.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2014	2015	2016 arvio	2017 arvio
ARA-tuotanto (osapäätökset):				
Kasvukeskukset	5 000	6 400	6 500	6 800
Muu maa	1 500	1 300	1 000	1 200
Erityisryhmille tarkoitetut asunnot ARA-tuotannossa	2 900	2 900	3 000	3 500
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	54	65	60	60
Asuntojen hintojen muutos, %	0,6	-0,8	1	2
Vapaa- ja vuokra-asuntojen vuokrien muutos, %	3,2	3,6	3	3
Aravavuokrien muutos, %	4,1	2,8	3	3

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän	2014	2015	2016	2017
	aikavälin tavoite/v	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	11 900	14 300	14 500	16 000
Koko asuntotuotanto (alkava)	15 000	10 900	15 300	13 500	14 500
Valtion tukema asuntotuotanto (alkava)	4 150	3 430	3 820	3 750	4 000

Asunnottomien määrä

	2014	2015	2016 arvio	2017 arvio
Yhden hengen taloudet yhteensä	7 100	6 790	6 800	6 800
Perheet yhteensä	430	425	430	430
Pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä	2 440	2 250	2 200	2 200

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2015 ja arvio vuosista 2016—2017

	2015 toteutuma asuntoa	2016 arvio asuntoa	2017 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	30 500	31 500	30 000
— asuntolainojen korkotuki	8 600	7 500	8 000
— täytetakauksellinen välimalli	900	2 000	2 000
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	21 900	22 000	20 000
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	2 200	4 500	4 500
Perusparannuksen takauslainoitus	-	8 000	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	5 400	5 500	5 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	90	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtioneuvoston tuki ¹⁾	16 250	15 000	15 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat edelleen varsin korkealla tasolla ja aravalainakanta on supistunut vauhdilla, johtuen pääosin hyvässä taloudellisessa tilanteessa olevien yhtiöiden aravalainojen konvertoinneista pankkilainoiksi.

Vanhon aravalainojen maksuviiveiden määrä on korkealla tasolla, vaikka viimeisten tietojen mukaan niiden kasvu onkin taittunut. Maksuviiveet ovat pienentyneet osaltaan erilaisten rahoitusjärjestelyiden, esim. erääntyneiden lyhennysten pääomittamisen johdosta. Ongelmissa olevilla kohteilla ja yhtiöillä ongelmat ovat pitkäkestoisempia ja syvempiä, mikä saattaa johtaa aiempaa suurempiin luottotappioihin. Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista noin 79 % on pieniriskisissä tai lähes riskittömissä kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen tukemisessa tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä on ollut vuodesta 2009 lähtien tyypillisesti 500 000—800 000 euroa vuodessa.

	2014	2015	2016 arvio	2017 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.3.)	6 700	6 200	5 600	5 200
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	9 430	9 830	11 000	12 000
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 020	2 050	2 060	2 100
Maksuviveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,5	0,9	0,9	0,9
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	2 500	3 700	3 500	3 500

Asumisen tuen kehitys vuosina 2015—2017 (milj. euroa)

	2015 toteutunut	2016 talousarvio	2017 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset 35.20.55	-	20	20
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	240	210	290
Yleinen asumistuki	918	1 042	1 165
Eläkkeensaajan asumistuki	532	560	586
Opiskelijoiden asumislisä	266	273	-
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	5,2	9,7	11,2
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	10,0	10,0	20,0
— takauslainojen käynnistysavustus	1,2	-	-
— avustukset erityisryhmille	119,9	120,0	130,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	0,1	2,6	2,6
— purkuavustukset	1,1	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	13,5	15,0	15,0
— asuinaluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	8,0	4,0	-
— aravatalojen purkuakordit	0,4	3,0 ¹⁾	3,0
— aravatalojen rajoitusakordit	0,1	2,0	2,0
— asumisneuvontatoiminta	0,9	0,9	0,9
— perusparantamisen käynnistysavustus	-	-	-
— korjausavustukset	39,5	5,0	15,0
— käyttötarkoituksen muutosavustus	2,0	-	-
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 167	1 170	1 250
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratulojen rakentamislainoille	114	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	-	100	100
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	100	200	100

¹⁾ Purku- ja rajoitusakordit on yhdistetty vuodesta 2016 alkaen siten että yhteisvaltuus on enintään 5 milj. euroa.

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 318 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestävästä ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa ja valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määrittystä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden asiantuntijapalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa korostuvat kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, erityisryhmien asumista ja asuntokannan kehittämistä koskevat tehtävät. Erityisesti se ottaa huomioon vanhenevan väestön asumistarpeet, energiatehokkuuden parantamisen, ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodustustietojärjestelmän ylläpidosta. Uutena tehtävänä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle siirretään korjausavustusten käsittely kunnista.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2017:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

- painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisen normaalin vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden MAL-sopimusseutujen osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa
- painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa
- kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille kohteiden pitkäaikaisen tarpeen perusteella. Tukee toiminnallaan ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelman, asunottomuuden ennaltaehkäisemiseen keskittyvän ohjelman, kehitysvammaisten asumista koskevien linjausten toteuttamista. vastaa ARA-asuntokannan ohjauksesta ja valvonnasta sekä varmistaa ohjaus- ja valvontatoiminnalla asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille
- etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokratyöyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja edistää asuntokannan sopeuttamista kysyntää vastaavaksi yhdessä kiinteistönomistajien ja kuntien kanssa kehittämällä kokonaisvaltaista ja ennakoivaa asuntokannan suunnittelua
- edistää eheää yhdyskuntarakennetta ja rakennusten energiatehokkuuden parantamista painottaen kehittämistoiminnassa erityisesti tulosten vaikuttavuutta käytännössä. Etsii tutkimus- ja kehittämistoiminnassa vaikuttavia keinoja ja menetelmiä kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaarihokkaan rakentamisen, peruskorjaamisen ja täydennysrakentamisen kehittämiseen.

Keskeisten suoritteiden kehitys

ARAn tekemiä päätöksiä ja muita suoritteita (kpl)	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen	450	227	220	220
Myönnetyt korjausavustukset	226	416	390	4 000
Avustusten maksatukset	4 744	4 656	4 200	4 000
Luovutuksensaajan nimeämiset	29	73	150	60
Rajoituksista vapauttamiset	178	210	180	180
Kehittämisrahalla tehdyt hankintapäätökset	30	32	30	30
Ohjaus- tai valvontakäynnit	30	32	32	32

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	5 190	5 148	5 595
Bruttotulot	180	192	277
Nettomenot	5 010	4 956	5 318
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 661		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 594		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korjausavustusten käsittelyn siirto kunnilta Aralle	350
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-8
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-4
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	11
Palkkaliukumasäästö	-16
Palkkausten tarkistukset	17
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-25
Toimintameno-säästö (HO 2015)	-6
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-36
Tasomuutos	79
Yhteensä	362

2017 talousarvio	5 318 000
2016 II lisätalousarvio	-25 000
2016 talousarvio	4 956 000
2015 tilinpäätös	4 943 000

02. Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio -hankkeeseen (KIRADIGI) ympäristöministeriön, valtion virastojen, kuntien ja maakunnan liittojen, yritysten sekä järjestöjen menoihin sekä kansainvälisen yhteistyön kuluihin ja maksuihin.

Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 28.70.22.KIRADIGI on rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatiota ajava kärkihanke, jossa luodaan alalle yhteiset tietomallintamisen ja tiedonhallinnan yhteentoimivuuden kuvaukset (tietoarkkitehtuuri). Hankkeessa poistetaan rakennetun ympäristön, maankäytön ja rakentamisen toimialan prosessien ja tietojen hallinnan keskeneräisyyttä ja hajanaisuutta, yritysten, kuntien ja valtion päällekkäisiä standardeja ja kehittämistyötä sekä päätösprosessien päällekkäisyyttä, manuaalisuutta ja toisteisuutta. Digitalisoinnin perusta uudistetaan rakennetun ympäristön osalta.

Kansallisen kehittämistyön pohjana on kansainvälinen alan standardointityö, johon osallistumisen ja vaikuttamisen vahvistaminen on osa KIRA (kiinteistö ja rakennus) -sektorin hankkeelle asettamia tavoitteita. Määrärahaa voidaan käyttää myös kansainvälisen standardointityön maksuihin ja osallistumiskuluihin.

Hankkeessa rakennetaan digitaalisen yhteentoimivuuden perustaa yhdessä julkisen ja yksityisen sektorin kanssa. Julkisten palvelujen ja prosessien läpidualisaatio luo edellytyksiä elinkeinoelämälle ja vähentää hallinnon tuplatyötä. Digiperustaa hyödyntäen toimiala tehostaa maankäytön ja rakentamisen palvelutuotantoa. Standardit ja yhtenäiset digitalisoidut ratkaisut helpottavat erityisesti pk-yritysten tuloa markkinoille. Alan tuottavuuden ja toimeliaisuuden maksimaalinen edistäminen varmistetaan hankkeen piloteilla ja kokeiluilla. Vuonna 2018 KIRADIGI-hankkeessa suunnitellaan käytettäväksi 3 750 000 euroa.

Määräaikaisessa KIRADIGI-hankkeessa ei synny valtiolle uusia pysyviä käyttö- ja ylläpitokustannuksia.

2017 talousarvio	4 000 000
2016 II lisätalousarvio	250 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (/2016) mukaisiin avustuksiin..

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista. Lailla parannetaan iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia kotona asumiseen sekä edistetään asuntokannan esteettömyyttä. Valtionapuviranomaisen tehtävät keskitetään Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseen. Lain mukaisiin avustuksiin kohdennetaan varoja myös Valtion asuntorahaston varoista.

2017 talousarvio	20 000 000
2016 talousarvio	20 000 000
2015 tilinpäätös	—

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 250 000 000 euroa.

Vuonna 2017 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2017 saa asunto-osakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetun lain mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2017 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 600 000 000 euroa vuoden 2017 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiöalojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetussa laissa ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2016 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 15 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokratuloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2017 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 5 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksia erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 130 000 000 euroa.

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää korjaus-, energia- ja terveystaitakorvauksista annetun lain (2016) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa.

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräraikaisia käynnistysavustuksia yhteensä enintään 20 000 000 euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen aiesopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämistä avustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratulojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräraikaisia hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa siten kuin asuntoalueiden

kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2016—2019 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (267/2016) tarkemmin on säädetty. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuosina 2018—2019 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2016 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 60 000 000 euroa.

Vuonna 2017 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 900 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 35 % kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Vuonna 2017 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää vuonna 2014 käytössä olleita määräaikaista peruseräavustuksia käynnistysavustuksia niihin avustushakemuksiin, joihin on haettu muutosta ja jotka saavat lainvoimaisen myönteisen päätöksen. Avustuksen määrä voi olla enintään 10 % hyväksytyistä peruseräavustuskustannuksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2017 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Selvitysosa: Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi korkotuettua normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään korkotukimallin vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella. Avustus kohdennetaan Helsingin seudulle ottaen huomioon seudun muusta maasta poikkeava kustannus- ja kysyntätilanne. Helsingin seudun asuntomarkkinat eivät tarjoa tyydyttävässä määrin pieni- ja keskituloisille kotitalouksille kohtuuhintaisia asuntoja, mikä uhkaa seudun talouden kasvua sekä yhteiskunnan yleistä etua. Käynnistysavustuksella voidaan parantaa pienten ja keskisuurten toimijoiden edellytyksiä rakentaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja vähentämällä kohteen oman pääoman tarvetta. Tuki on osa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen uutta sopimusta.

Uusien valtion ja suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksien kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikka-avustuksilla, joihin varataan vuosittain 15 milj. euroa. Avustukset sidotaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Painopiste on täydennysrakentamisessa. Avustuksen painopisteenä on erityisesti Helsingin seutu.

Korjausavustuksilla tuetaan erityisesti hissien jälkiasennuksia vanhoihin asuinkerrostaloihin. Korjausavustuksia myönnetään sekä asuntorahastosta että talousarvion puolelta.

Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien tukemiseksi. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä aiheutuvia kustannuksia. Asumisneuvonta on yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Toimintaa on tarpeellista kehittää yhtäältä ympäristöministeriön hallinnonalalla liittyen kiinteistötalouden ylläpitoon ja toisaalta kokonaisvaltaisesti, laajempaan asuinaluekohtaisesti vaikuttavampana sosiaalipalveluna, joka kuuluu sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalalle. Avustuksen määrä on enintään 35 %.

Valtion asuntorahasto on velaton eikä asuntorahastolla ole tarvetta uuteen varainhankintaan asuntorahastosta maksettavien veloitteiden kattamiseksi.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan v. 2017 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2017 (milj. euroa)

Arvioitu saldo 1.1.2017	1000
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	500
— Tulot takausmaksuista	10
Menot	
— Korkotuki- ja avustusmenot	180
— Siirto talousarvioon	26,5
Arvioitu saldo 31.12.2017	1303,5
2017 talousarvio	—
2016 II lisätalousarvio	—
2016 talousarvio	—
2015 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin yksityisille omistajille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen
- 2) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin
- 3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisesti avustuksiin kunnille.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymistä turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2017 talousarvio	850 000
2016 talousarvio	850 000
2015 tilinpäätös	850 000